

Nr 123.*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss försöksverksamhet på yrkesmedicinens område.*

(3:e avd.)

I propositionen nr 124 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 7 mars 1947, föreslagit riksdagen att till Viss försöksverksamhet på yrkesmedicinens område för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 133 000 kronor.

Såsom ett led i de åtgärder, som under andra världskriget vidtogos av statsmakterna till bekämpande av förgiftningsfaran i samband med gengasdrift, förordnade Kungl. Maj:t den 30 juni 1944 bland annat — i enlighet med förslag i propositionen nr 256 till 1944 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 361) — att ledningen av den medicinska forskningsverksamheten rörande förgiftningsfaran vid gengasdrift skulle handhavas av ett *statens gengasforskningsråd* under medicinalstyrelsens överinseende.

I anslutning till riktlinjerna i propositionen nr 215 till 1945 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 163) inrättades sommaren 1945 en *gengasklinik vid karolinska sjukhuset*, avsedd att vara en för hela landet gemensam central för undersökning, behandling och forskning rörande förgiftningsfaran vid gengasdrift. Kostnaderna för verksamheten vid kliniken ha bestritts från förslagsanslaget till åtgärder i anledning av förgiftningsfaran vid gengasdrift.

I skrivelse den 16 oktober 1946 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag till vissa åtgärder för den yrkesmedicinska forskningens främjande. Styrelsens förslag innebär i korthet,

att den nuvarande gengaskliniken vid karolinska sjukhuset ersättes med en klinik för yrkessjukdomar med uppgift att i samarbete främst med den yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan utreda och vårda fall av yrkessjukdomar samt bedriva forskning rörande sådana sjukdomar,

att till en sådan klinik för yrkessjukdomar knytes en vårdavdelning, som i fullt utbyggt skick skulle omfatta cirka 25 vårdplatser,

att ledningen av den medicinska forskningsverksamheten anförtros åt ett statligt råd för yrkesmedicin under medicinalstyrelsens överinseende

samt att de uppgifter, som hittills åvilat gengaskliniken och statens gengasforskningsråd, anförtros den yrkesmedicinska kliniken och det yrkesmedicinska rådet.

De årliga kostnaderna för den centrala organisationen ha av medicinalstyrelsen beräknats till sammanlagt 172 000 kronor.

I ärendet ha yttranden avgivits av riksförsäkringsanstalten, statens institut för folkhälsan, statskontoret, kanslern för rikets universitet efter hörande av de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt karolinska institutets lärarkollegium, direktionen för karolinska sjukhuset samt statens medicinska forskningsråd.

Föredragande statsrådet Mossberg har anfört bland annat följande.

Såsom jag redan inledningsvis uttytt äro vissa för yrkeshygienens-yrkesmedicinens fortsatta utbyggnad i vårt land grundläggande frågor för närvarande i olika sammanhang föremål för överväganden. Om jag begränsar mig till det kliniska området kan konstateras, att yrkessjukdomarnas frekvens ej är klarlagd. Någon samlad erfarenhet av utrednings- respektive vårdbehovet i riket för yrkessjukdomsfall föreligger icke. Ej heller är utrett genom vilka anordningar yrkessjukdomsvården kan på bästa sätt tillgodoses.

På grund härav synes mig försiktigheten bjuda att statsmakterna icke nu binda sig alltför hårt i fråga om organisatoriska anordningar för den yrkesmedicinska vården. Vad i detta ärende framkommit talar dock för behovet av att den företrädesvis av den yrkeshygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet bedrivna forskningsverksamheten på området ges stödet av en centralt bedriven yrkesmedicinsk poliklinik med speciella vårdresurser. Jag anser mig därför böra förorda, att gengaskliniken den 1 instundande juli ombildas till en allmän yrkesmedicinsk undersökningscentral.

I fråga om arbetsuppgifterna för denna central torde i första hand böra framhållas, att centralen ej avser att ens provisoriskt lösa spörsmålet om det lämpligaste sättet för yrkessjukdomsfallens omhändertagande för hela landet utan väsentligen måste begränsa sig till att undersöka och behandla fall från stockholmstrakten, även om remiss från landsorten av speciella fall är både avsedd och möjlig. Centralen bör framför allt inrikta sig på praktiskt vetenskapliga undersökningar av vissa fall i syfte att skapa grundvalar för en mera allmän behandling respektive bedömning av yrkesmedicinska sjukdomsfall och yrkessjukdomsrisker. Arbetet vid centralen synes mig bäst kunna karakteriseras såsom en försöksverksamhet i huvudsakligt syfte att vinna närmare erfarenheter för ett bedömande av i vad mån permanenta anordningar för undersökning och behandling av yrkessjukdomar kunna vara motiverade. Därav följer, att frågan om inrättandet av en till undersökningscentralens förfogande stående egen vårdavdelning bör ställas på framtiden; jag förutsätter i stället, att centralen under tiden för provisoriet kan utan inskränkning tillgodogöra sig de sex vårdplatser på karolinska sjukhusets medicinska avdelning, som för närvarande äro reserverade för gengasklinikens behov, ävensom att möjligheter föreligga att därutöver utnyttja ett mindre antal platser för vård av yrkessjukdomspatienter från Stockholms stad.

Med den begränsade omfattning, som verksamheten vid ifrågavarande klinik avses erhalla under den närmaste framtiden, synas tillräckligt bärande skäl för inrättande av ett yrkesmedicinskt råd knappast föreligga; jag finner mig därför böra avstyrka förslaget i denna del. Klart är emellertid, att frågan om behövligheten och lämpligheten av ett dylikt råd kan få förnyad aktualitet i samband med ett mera definitivt ställningstagande till den yrkesmedicinska vårdens organisation.

Den av medicinalstyrelsen föreslagna personalorganisationen, som i sina huvuddrag överensstämmer med den för gengaskliniken vid karolinska sjukhuset nu gällande, har vid remissbehandlingen så gott som enhälligt till-

styrkts eller lämnats utan erinran. Endast medicinska fakulteten i Lund har uttalat tveksamhet rörande behovet av samtliga de föreslagna läkarbefattningarna — en överläkare och två underläkare — dock under samtidig förklaring att saken komme i ett annat läge, om avsikten vore att ålägga dessa läkare ett omfattande fältarbete. I anslutning till detta uttalande lärer böra framhållas, att läkarna, för att det vetenskapliga arbetet skall kunna effektivt bedrivas, måste beredas tid till bland annat serieundersökningar, bearbetande av material, litteraturstudier och iakttagelser på de arbetsplatser, varifrån upphovet till en yrkessjukdom kan härledas. Jag tillstyrker därför i huvudsaklig överensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag, att den närmaste ledningen av centralen anförtros åt en överläkaren på karolinska sjukhusets medicinska avdelning subordinerad biträdande överläkare, med samtidig uppgift att vara konsult åt yrkeshygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet, samt att denne erhåller biträde av två underläkare.

Personalorganisationen i övrigt och medelsbehovet har statsrådet beräknat sålunda.

1 biträdande överläkare	kronor	16 000
2 underläkare, tillhopa	»	22 000
1 laboratoriesköterska	»	6 450
1 polikliniksköterska (halvtid)	»	3 225
1 socialkurator (halvtid)	»	3 500
1 skrivbiträde (halvtid)	»	2 240
1 städerska	»	1 860
arvoden till konsulterad expertis	»	6 000
vikariatsersättningar	»	8 000
oförutsedda utgifter	»	10 000
materiel och omkostnader	»	4 000
forskningsarbeten	»	50 000

Summa kronor 133 275.

Härjämte har förutsatts, att Kungl. Maj:t skall äga medgiva förstärkning av personalen, därest så skulle befinnas oundgängligen erforderligt. Åt Kungl. Maj:t har jämväl ansetts böra lämnas befoget att — med hänsyn till de vid propositionens avlämnande pågående förhandlingarna rörande bland annat avlöningsförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset — vidtaga den jämkning i underläkarnas arvoden, som må befinnas påkallad av nämnda förhandlingars slutresultat. Personalarvodena i övrigt ha beräknats med utgångspunkt från de avlöningsbelopp, som vid genomförandet av den allmänna löneregleringen komma att utgå till motsvarande befattningshavare å karolinska sjukhusets stat.

Den ifrågasatt försöksverksamheten avses påbörjad den 1 juli 1947.

Utskottet.

Med hänsyn till att de yrkeshygieniska och yrkesmedicinska områdena för närvarande äro föremål för översyn och att den föreslagna verksamheten vid en särskild central yrkesmedicinsk poliklinik ansetts böra äga allenast försökskaraktär torde viss tveksamhet kunna råda beträffande behovet av det antal läkare vid polikliniken, som Kungl. Maj:t föreslagit. I betraktande av vad som

anförts angående läkarnas särskilda forskningsuppgifter och forskningsarbetets bedrivande har utskottet dock ej velat framställa erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Då förslaget ej heller i övrigt föranlett erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Viss försöksverksamhet på yrkesmedicinens område* för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 133 000 kronor.

Stockholm den 13 maj 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtandet nr 122.
